

Slovenski dom

Štev. 277

V Ljubljani, v četrtek, 3. decembra 1942-XXI

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tuje
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.Oredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Zgodovinski Ducejev govor v Zbornici Fašijev

Danes se razvija strahotna borba med dvema svetovoma
Naloga v tej uri je samo ena: boriti se, boriti se do končne zmage!

Italijansko vojno poročilo

Italijansko uradno vojno poročilo št. 921 pravi:
V Cirenajki močno topniško delovanje na
zbrane sovražne sile.Ponovni spopadi oklepnih motoriziranih od-
delkov v tuniški pokrajini so se gladko končali
ugodno za naše sile, ki so odbijale nasprotnika,
pridobile novo ozemlje in zajele nekaj desetih
ujetnikov.Italijanska in nemška bojna letala so tudi z
vidnimi uspehi napadla letališča, cestna križišča
in zbirališča avtomobilskih vozil na bojišču v Ci-
renajki in v Tunisu.Italijanske letalske skupine so bombardirale
pristaniške naprave v Boni in Alžirju ter so
zadele in zažgale zasidrane ladje; v naslednjih
dvojbojih z angleškimi lovci je bilo zbitih pet let-
al vrste »Spitfire«. V teka večeršnjega dneva so
nemški in italijanski lovski letalci zbili še deset
drugih nasprotnih letal, dočim so bila štiri na-
daljja sestreljena pri napadih na Gelo in Co-
misio.

Trije italijanski stroji se niso vrnil.

Nemško vojno poročilo

Hitlerjev glavni stan, 3. dec. Nemško vrhovno
poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno
poročilo:Pri sunku nemških čet severno od Tereka
so bili Sovjeti vrženi nazaj in privedenih je bilo
več sto ujetnikov.Med Volgo in Donom so Sovjeti zaradi
hudih izgub včeraj izvedli samo šibkeje napade.
Napadi v velikem kolenu Dona so bili s proti-
napadi zavrnjeni. — Proti močnejšim sovjetskimi
skupinam ob srednjem toku Dona so bili po-
slani v borbo močni oddelki nemških in italijan-
skih bojnih letal.Na srednjem odseku vzhodnega bojišča
in na področju Ilmenskega jezera so na-
dalje v teku ogorčene borbe. Sovjeti so pri teh
brezuspешnih napadih doživeli spet visoke krvave
izgube in izgubili 25 oklepnih vozil.Letalske sile so obstrlevalje sovjetsko pe-
hoto in oklepne sile, kakor tudi topniške postoj-
anke in ceste za dovoz, 22 oklepnih voz je bilo
v polno zadetih z bombami.Letalstvo je prizadelo angleškim četam v
zapadni Cirenajki znatne materialne izgube.
V Tunisu so nemške in italijanske čete prešle
v protinapad in vrgle nasprotnika iz več krajev.
Privedenih je bilo večje število ujetnikov. Oddel-
ki sovražnih padalcev so bili razkropljeni in uni-
čenih je bilo 9 oklepnih voz. Nemški lovci so
setreli podnevi brez lastnih izgub 8 angleških
lovcev.Nad morjem okrog Anglije in nad zasede-
nim zapadnim ozemljem so naši lovci sestrelili 7
letal. Vsa nemška letala so se vrnila.

Rim, 2. decembra.

Duce je govoril danes zjutraj na plenarnem
zborovanju zakonodajnih komisij zbornice fašijev
in korporacij. Vsi narodni svetniki so bili oble-
čeni v fašistično uniformo, tribuna za senatore je
bila napolnjena. Ko se je zborovanje otvorilo,
je predsednik Dino Grandi sporočil o dovoljenih
dopustih tistim svetnikom, ki so jih bili zaprosili.
Ob 11 je Duce vstopil v dvorano pozdravljen s
toplimi vzkliki. Tajnik PNF je odredil pozdrav
Duceju in ob ponovnem vzklikanju je Duce začel
govoriti.

Duce govori

Duce, ki je imel pred seboj samo nekoliko
zapiskov, je govoril takole:»Vi dobro veste tovariši, kako zoprno mi je
govoriti tudi v časih, ki se običajno imenujejo
mirni ali normalni časi. To zavisi od mojega pre-
pričanja, ki je tako, da se človek na sto prime-
rov v 75. kesa, da je govoril in samo v 25 prime-
rih, da je molčal. V drugi vrsti je moje prepriča-
nje, da je v vojnem času, ko govorim s svojim mo-
gočnim glasom top bolje, če se manj govori. V
vsakem primeru je treba govoriti o zaključkih in
le redko o tem, kar bo v bodoče. To moje prepi-
čanje je še ojačeno spričo vojne, ki je sedaj za-
vzela obseg, ki ga lahko imenujemo kozmičnega.
Tako je univerzalen, da vojna vedno prebeteva
besede, vojna, ki se je ogromno razširila po sve-
tovnem prostoru, ter se tako seveda tudi v raz-
merju podaljša časovno. V zadovoljstvo mi je, da
me italijanski narod ni zahteval prevečkrat na
govorniški oder, kajti italijanski narod, ki je go-
tovo eden izmed najinteligentnejših na svetu, če
ne najinteligentnejši, nima potrebe po preveč pro-
pagandističnih čenah, zlasti po propagandi, ki ne
bi bila izredno inteligentna. Vendar po 18 mese-
cih molka smo sedaj stopili v 30. mesec vojne.
Imam bežen vtis, da si dober del italijanskega
naroda zopet želi čuti moj glas. Moj današnji go-
vor tedaj ne bo govor, pač pa bolj politično vo-
jaško poročilo. bolj vojaško kakor politično. To
bo govor podatkov števil in dejstev, z drugimi
besedami obračun prvih 30 mesecev vojne. To ni
govor, ki sem si ga obetal imeti ob 20 obletnici.
Na drugi strani se je 20 letnica proslavila na naj-
boljši izmed načinov, ko je za vse ljudi za pozab-
livo in ljudi slabega spomina, obnovila vse, karje režim napravil v teku 20 let udejstvovanja. To
je ogromno delo, ki bo zapustilo neuničljive sle-
dove za vse veke v italijanski zgodovini.20 letnico smo praznovali s prošlulo amnestijo,
ki je odprla vrata zaporov okrog petdeset tisoč
ljudem in ki je osvobodila konfinacije tudi tako
imenovane politične kaznjence, kar je vsekakor
dokaz sile režima. Končno smo jo praznovali z
vsem kompleksom socialnih ukrepov, ki bi v dru-
gačih časih dvignili val visokega navdušenja,
kajti v tem pogledu smo mi dejansko pred vsemi
drugimi izjavami brez izjeme. Glavni dogodki teh
osemnajstih mesecev, ki so potekali od 1. junija
1941 do danes, so sledeči: vojna proti Rusiji, vo-
jna intervencija Japonske, izkrcanje Angloameri-
čanov v severni Afriki. Vojna sila Rusije zame ni
pomenila presenečenja, razen če se ne omejim
na stališče, ki bi ga imenoval kvalitativnega. Leta
1933 ali 1934 je italijanski glavni stan prejel s
strani ruskega glavnega stana povabilo, naj bi
poslal komisijo, da bi prisostvovala manevrom
rdeče armade, ki so se vršili v okolici Moskve. Po-
rabil sem to priliko, da sem poslal komisijo, ki
ji je predsedoval general Francesco Saverio Gra-
zioli, mož neoporečne poklone izsolanosti in ostre-
ga opazovalnega duha. Ko se je vrnil, mi je podal
zelo podrobno poročilo, ki sem ga prečital z naj-
večjo pozornostjo in ki me je prepričalo, da se
na vzhodu dogaja nekaj novega in da je bila
rdeča vojska sedaj nekaj povsem drugega, nego
tiste čete, pobrane na slepo, ki so se dale leta
1920 pod varšavskimi zidovi premagati od nič
manj na slepo zbranih poljskih in francoskih čet.
Kako leto pozneje me je kinematografski prikaz,
ki sem ga dal ponovno predvajati počasneje, da
bi ga mogel bolje proučiti, prikaz neke boljšev-
iške parade na kremelskem trgu v Moskvi, pre-
pričal, da se je na vzhodu končno izoblikovala
močna čisto militaristična država, ki se je od-
povedala mednarodni revoluciji, s posrednimi na-
cionalnimi revolucijami, a je hotela razširiti re-
volucijo po celini in po vsem svetu s pomočjo svo-
jih bajonetov. Bilo je tedaj po mojem mnenju po-
trebno, da si Os zagotovi hrbet, in moje globoko
prepričanje je, da je bila ta doba izbrana z jasno
razsodnostjo. Če bi se bila stvar še nekoliko za-
vzledila, bi se bili dogodki lahko čisto drugače raz-
vili.Mi smo tako objektivni, da priznamo, da se
je ruski vojak bojeval dobro, toda bolje se je bo-
jeval nemški vojak, ki je potokel ruskega.Zmaga nad boljševiki
ne more izostatiTreba je priznati, da samo vojski, kakor sta
nemška in italijanska CSIR (italijanski ekspedi-
cijski zbor v Rusiji), ki se imenuje danes ARMIR
(italijanska vojska v Rusiji) bili kos preizkušnji
zime, kateri ni bilo primera v dobi 140 let. Danes
je Rusija izgubila svoja najrodovitnejša ozemlja,
najbogatejša na surovinah, izgubila je od osem-
deset do devetdeset milijonov prebivalcev. Prido-
bitev tega ozemlja nam omogoča gledati v bodo-
čnosti s stališča surovin in s stališča prehrane z
večjim zaupanjem. Lahko zatrdim, da je bila an-
gloameriška pomoč do tega trenutka zelo nezadostna.
Simpatično je, da Rusi niso nikoli želeli, da bi po
njihovih tleh teptali ameriški ali angleški vojak.
Mislim, da tu ni treba preiskovati skrivnosti tako
imenovane ruske slovanke, orientalske ali ka-
kršne koli si bode psihologije. Ni niti najmanjšega
dvoma po mojem, da se bo v tej orjaški igri, ki
mora ustvariti Novo Evropo in ustaliti meje med
Evropo in Azijo, odločilna in končno veljavna zma-
ga nasmejala orožju Osi.Amerika je hotela vojno, toda
Japonska nam je porok zmageCe je kak človek na svetu ki je satansko hotel
vojno, tedaj je ta človek predsednik Zedinjenih dr-
žav Amerike. Izživljanja ki nam jih je metal, ukre-
pi, ki jih je povzel proti nam, delo njegove pro-
pagande, vse to dokazuje, da ta človek, ki je tudi
dal svečano obljubo ameriškim materam, da nji-
hovi sinovi ne bodo nikoli šli umirati preko meja
Zedinjenih držav, ta človek je namenoma hotel
vojno. Seveda Japonska ni mogla čakati, da bi Ze-
dinjene države prve začele streljati. To bi bilo
viteštvo starih časov, ki morda nikoli ni obstajalo
in tako je Japonska storila prav, da ni čakala za-
d-nega trenutka, ter je prizadela oholim Ameri-
čanom oni strašni poraz, ki danes same Američane
sili k dnevu žalosti in molka.Tako je vstop Japonske v vojno na strani tro-
nega pakta absolutno jamstvo za Zmago, kajti Ja-
ponska je nedosegljiva in nepremagljiva. Ves an-
gleški položaj na Daljnem vzhodu se je zrušil, ka-
kor hišica iz kart. Tako se je zgodil nenavaden slu-
čaj v zgodovini, da je Japonska v malo mesecih
iz siromašne države, kakor smo mi, postala če ne
prva po bogastvu med državami sveta, pa gotovo
med prvimi, torej moramo priznati, da je to pra-
vično in da je to nagrada za njeno vrlino. Tako
se je Japonska obogatela na surovinah, za katere
so osiromašili naši neprijatelji, in ne mine dan,
da bi ameriški ponos ne bil zadet, ne bil zdrob-
ljen. Kje so danes ameriški preroki, ki so mislili
na likvidacijo Japonske v treh tednih ali kvečjemu
v treh mesecih? Očitno niso vedeli ničesar o vo-
jaški sili Japonske in razen tega o njenem moral-
nem ustroju, radi katerega v tej deželi Cesar ni le
avtoriteta, ampak digniteta božanstva in katerega
vojaki, padli v boju, postanejo bogovi. Je v res-
nici težko premagati narod, ki ima v sebi moralne
rezerve take vrste»Slavno« izkrcanje Amerikancev
— s sodelovanjem FrancozovTretji dogodek: izkrcanje Angloameričanov v
Severni Afriki, ali »tragikomedija« pričakovanja.V resnici v življenju ni vedno prednost videti
preko grča; toda tudi to se je dalo lahko predvi-
devati. Informacij ni nedostajalo. Tiho soglasje
med ameriški častniki v civilu in francoski
častniki v uniformi je bilo očitno. Vsi v Franciji so
bili priča čakanja, to je vsi so stali in morda
še stoji in morda bolj ko prej pri oknu. Izkrcanje
ni bilo nič slavnega, ker se je izvršilo ob skrivni
napadencev. Nikoli nisem dal nikake važnosti čast-
nim besedam, premenogim častnim besedam, ki so
bile izmenjane. Naposled pa, ko so stvari došle do
svojega epiloga z izkrcanjem dne 8. novembra,
sem obvestil Berlin, da je neizogiben, potreben in
takojšen ukrep, zasedba vse Francije s Korziko
vred. Führer in jaz sva hotela še enkrat verjeti tej
tolikokrat dani častni besedi, namreč častni be-
sedi admirala, ki je poveljeval brodomu v Toulonu.
Hotela sva verjeti. V izvestnem trenutku so bili
dokazi, da se misli na pobeg brodoma in na zdru-
ženje z britanskim brodom, ki se je pač dvakrat
približalo med Baleari in med Sardinijo, tako oči-
tno, da tudi v tem primeru ni bilo izgubljati niti
minute časa. Treba je bilo zaestiti Toulon in od-
straniti nevarnost. To se je tudi napravilo. Anglo-
saška propaganda olepšuje z neresničnimi podro-
bnostmi to epizodo. Nič junaškega ni bilo na fran-
coski strani, kajti mrtvih so našli dva, ranjenecv
pa sedemnajst. Razorožitev vojnih odredov ter le-
talstva se je izvršila v popolnem redu, lahko se
reče ob popolni moralni neudolženosti vsega fran-
coskega naroda.Navedbe italijanskih uradnih
poročil so gola resnicaVzporedno z obnovitvijo ofenzive na fronti pri
Alameinu — bila jo to edina zmaga, ki jo je dosegel
Velika Britanija lahko zabeležila — so se začela
bombardiranja italijanskih mest. Glede tega bom-
bardiranja bom sedaj dal točne številke, (zanje od-
govarjata podtajnik za notranje zadeve za točnost
števil padlih, minister javnih del za točnost po-
vzročne škode). Navajam te številke, da dokazem,
da so bile nekatere vesti, ki so se širile, pretirane,
in da dokazem, da so Angleži predvsem bombar-
dirali civilne četrti naših mest. V Milanu je po-
rušenih trideset hiš, težko poškodovanih štiri-
stot enajst, lahko poškodovanih tisoč devet sto tri in
sedemdeset, skupno zadetih hiš dva tisoč štiri sto
štirinaest. V Turinu popolnoma porušenih hiš sto
ena in štirideset, težko poškodovanih osem sto štiri
in sedemdeset, lahko poškodovanih dva tisoč, sto pet
in devetdeset, vseh zadetih hiš tri tisoč devet sto
trideset. V Savoni popolnoma porušenih šest hiš,
težko poškodovanih štiri in štirideset, lahko poško-
dovanih devet sto sedemdeset, skupaj zadetih hiš
tisoč dvajset. V Genovi popolnoma razrušenih hiš
sto sedem in osemdeset v središču mesta in dve sto
tri v celi občini. Težko poškodovanih v središču
tisoč šest v celi občini tisoč devet in štirideset.
Lahko poškodovanih hiš pa štiri tisoč pet sto
devet in šestdeset v središču in štiri tisoč osem sto
devet in šestdeset v celi občini Vsega pet tisoč
osemdeset dovinosemdeset hiš v središču in šest
tisoč sto enajst v celi občini. Odločili smo se, da
ostanemo popolnoma porušene hiše v takem stanju
do konca vojne. Druge bolj ali manj težko po-
škodovane bodo obnovljene in popravljene.Celotno število mrtvih in ranjenih med civil-
nim prebivalstvom zaradi letalskih napadov in ob-
streljevanja z morja po sovražniku od začetka voj-
ne do 30. novembra 1942-XXI. znaša tiso. osem sto
šest in osemdeset mrtvih in tri tiso tri sto dva in
trideset ranjenih, od katerih odpade osem sto osem
in trideset mrtvih in devet sto štirideset ranjenih
na razdobje od 23. oktobra do danes. V teh osem
sto osemdeset mrtvih so zapopadeni tudi oni iz
tako imenovane galerije delle Grazie v Genovi.
To vam dokazuje še enkrat, da mi spoštujemo re-
senco. Mi prepuščamo Američanom in Angležem
čašenje laži. Imamo pravico zahtevati, da naj no-
beden Italijan ne dvomi niti najmanj o tem, da je
vse, kar pravijo naša uradna poročila, popolna re-
senca. Mi smo edina država v vojni, ki objavlja po-
imenske spise svojih izgub in to delamo iz dveh
razlogov: da dokazemo, da so to izgube niti ena
več, niti ena manj in da rešimo iz nepoznanja te
sinove Italije, ki umirajo v boju.Pregled vojaških izgub in uspehi
mornarice in letalstvaPadlih vseh Italijanskih Oboroženih Sil je v
prvih tridesetih mesecih vojne štiridesettisočve-
stodevetnajst, od katerih odpada na vojsko šest-
inšestdesettisočšeststodevetnajst, na mornarico dva-
tisočosemšestdeset, na letalstvo tisočštiristodva-
inšestdeset. Ranjenecv je v vojski osemšeststose-
demstotpetinštirideset, v mornarici tritisočpetsto-
devetindevedeset, v letalstvu tisočšeststodvajset. —
Ujetnikov je dvestotvajtridesettisočosemdesettosem-
inšestdeset, od teh jih odpada na vojsko dve-
stotpetinštiristotšeststodvajset, na mornarico dva-
najsttisočdvestotširinosedemdeset, na letalstvo pe-
tisočdevetstodvajsetosemdeset. Pogrešancev je skup-
no sedemtridesettisoč sedemstottrinaest, od teh
petinšeststosemšeststottrinaest v vojski, de-
settisočtristodevedeset v mornarici in dvatiso pri
letalstvu. Kadar govorimo o pogrešanih, koleba
naše čustvovanje med strahom in nado. Po pre-teku izvestnega časa je treba priznati, da se bodo
morali smatrati ti pogrešanci kot padli.V teku tega časovnega razdobja znaša po po-
datkih statističnega operativnega urada Superma-
rine sovražno trgovsko brodomstvo, ki ga je po-
topila Kraljeva mornarica, do stosedemšestdeset
enot v skupni tonaži enmiliondvestpetinšest-
osemstosemšestdeset ton. Sovražno vojno ladjeve,
ki ga je potopila Kr. mornarica znaša do stoštri-
deset enot, skupno tritottridesettisočdevettosem-
inšestdeset ton. Sovražnik je potopil stotva-
inšestdeset naših vojnih ladij v skupnem iznosu
dvestosemdinšeststosemšeststosemdesettosem-
deset ton. Vse smo javili v naših uradnih poročilih. Toda k
potopitvam, ki jih je izvršila Kraljeva mornarica
je treba dodati one, ki jih je izvršila Kraljevo le-
talstvo. Kraljevo letalstvo je potopilo dvainšeste-
deset vojnih ladij raznega tipa, med temi dvajset
križark in osemnajst lovcev ter stosedemšest
trigovskih ladij, skupno osemstosemdesettisoč-
tristottrideset ton. Kar se tiče sovražnega letalstva
so podatki ti: gotovo zbitih letal (mi smo skraj-
no previdni, preden pravimo, da je letalo zbito,
češto zahtevam fotografijo) je tisočosemsto, ver-
jetno zbitih pa sedemstottrinaest; na tleh gotovo
uničenih tritottrindevedeset, verjetno uničenih
stodevttideset.Vojni ujetniki, ki so v naših rokah predstav-
ljajo tele številke: Angležev je v Italiji: generalov
enainšestdeset, častnikov raznih činov dvatisoštisto-
šeststosemdeset, podčastnikov in vojakov dvain-
tridesettisočsedemstosemdesettisosedemstosem-
deset, drugi so na poti, tako da bo znašalo celotno število: enain-
dvajset generalov, dvatisoštistotšeststosemdesettisosedem-
deset podčastnikov in vojakov. Vsi ti so pravi An-
gleži, rojeni v Združenji kraljevini. Nato pridejo
vse ostale narodnosti, tako da pribajamo do na-
slednjih končnih števil: generalov devetindvajset,
častnikov raznega čina štiritisočtristo, podčastnikov
in vojakov devetindšeststosemstosemdesettisosedem-
deset. S temi ujetniki ravnamo po pravih medna-
rodnih prava.Divjaško ravnanje
z italijanskimi ujetnikiAli to lahko rečemo tudi za naše ujetnike v
sovražnih rokah? Boli me, ko moram povzročiti
kako razočaranje v družinah onih, ki imajo si-
nove v ujetništvu. Toda resnica je treba povedati.
In resnica je ta, da razen v nekaterih področjih
ravnajo Angleži z italijanskimi ujetniki skoraj
povsod nečloveško. Evo najnovejšega pisma: Da-
nes sem prejel pismo od svojega očeta, ki mi
pravi, da so vašega sina ujeli Angleži. Vaš dra-
gi sin je bil težko ranjen na nogi in ni mogel
hoditi. Nek angleški vojak ga je ustrelil v glavo
in ga ubil. Tovariši so mu privedli časten po-
greb. Stvar je zelo žalostna: poznal sem vašega
sina, bil je vrl mladenič. Nas je 1200 v tem kra-
ju, ki ga ni treba imenovati, smo boš, brez ob-
leke, brez zdravil. Ako dobro ravnamo z an-
gleškimi ujetniki, je to najhujša žalitev, ki jo lahko
prizadenemo italijanskim bojnikom, ki so v
ujetništvu Podlo so streljali večkrat iz za žičnih
ograj Angleski častniki so čisto tople italijanske
častnike; neverjetna divjaštva so zagrešili nad
nami in celo nad bolniki, ranjenci in pohabljeni.
Glad in pomanjkanje je njihov delež. Nametani
so kakor slabo blago v živalskih vozovih. Častniki
vseh činov in starosti so prisiljeni nositi pratež
angleških vojakov, celo temnopolnih vojakov. In
sedaj moram prebrati vse: Angleži so prokleti,
toda še bolj prokleti so oni Italijani, ki z njimi
dobro ravna.

Churchillove blazne utvare

Tako sem prišel do enega izmed namenov
svojega govora. Predsednik angleške vlade je pre-
teklo nedeljo imel na radiu govor, ki je bil po
velikem delu namenjen Italiji, ker je mislil, da
ga mi ne bomo objavili. Nikakor! Danes ga bom
jaz prečital. Prečital ga bom po onem delu, ki se
tiče italijanskega naroda in tudi po onem, ki
se tiče mene osebn. Churchill je dejal: »Nova

letalska fronta, ki jo Američani in britansko letalstvo ustvarjajo ob sredozemskih obalah, mora dati obilico novih možnosti v letu 1943. Naše operacije v francoski Severni Afriki nam morajo dovoliti, da prenesemo teže vojne na fašistično Italijo na način, ki si ga njihovi grešni poglavarji niti niso predstavljali, še manj pa si ga je predstavljal nesrečni italijanski narod, ki ga je Mussolini dovedel do tega, da je izkoriščen in pokrit z nesrečo. Središča vojne industrije severne Italije so bila že podvržena trdim prijemom, nego so oni, ki so jih izkustila nekatera naša mesta pozimi leta 1940. Toda, ako bo sovražnik pravočasno izgnan s turskega ozemlja, kakor je naš namen, bo vsa južna Italija, vsa njena pomorska oporišča, vse njene tovarne in vsi drugi vojaški cilji, naj leve kjer koli, podvrženi dolgotrajnim letalskim napadom, znanstvenim in uničujočim. Stvar italijanskega naroda je, stvar njegovih 40 milijonov (treba je popraviti število milijonov, nas je 36 milijonov), da pove, ali hoče ali ne, da tako strahovito stvar zadene njegovo deželo. Ta govor moramo vzeti zares. Če dlje časa nimam več utvar in morda jih nisem imel nikoli glede omike angleškega naroda.

Ako sledite Angležem obkole, v kateri pijejo čaj ob petih popoldne, boste našli starega prarodnega britanskega barbara s kožo, poslikano z različnimi barvami, ki so ga ukrotile resnične silne legije Cesarjeve in Claudijeve. Petdeset pokolenj ni bilo dovolj, da bi se v globini izpremenili notranji ustroj naroda. Sele med tem časom je bila ta prarodna vevdina prevlečena s hinavskim firnežem v njihovi rokah, to je s svetim pismom iz starega in novega zakona. Zdaj se ne sme več govoriti o notranji in zunanji fronti. Je samo ena fronta, ki ima razne omake in po dobrem vojaškemu pravilu mora imeti tudi odsek notranje fronte svojih porazvratitev v globino. Leta 1938, pred petimi leti, sem dejal: Ne čakajte dvajsete ure! Razpršite se po naših lepih poljanah! Pa bi kdo dejal, da se meni dogaja včasih kakor onim pesnikom, ki jih bolj cilitajo kakor čitajo, ki jih bolj poslušajo kakor ubogajo. Treba je zmanjšati množice v mestih. Predvsem odposlati ženske in otroke, treba je organizirati končno veljavno ali vsaj na pol končno veljavno preoblikovanje. Vsi oni, ki si lahko uredijo življenje daleč od mestnih in industrijskih središč, so dolžni, da to stori. Nato je treba organizirati večerne izhode, tako da bodo ponoči ostali v mestih samo borci, to je oni, ki imajo državljansko in moralno dolžnost, da tam ostanejo. Tako bo lažje zgraditi v dovoljni meri zakonšča, bolj utrjena od današnjih, za katere smo potrošili na sto in sto milijonov in ki bi, če bi bila zadeta v polno, ne mogla vzdržati bomb največjih kalibrov. To je recimo šibki del obrambe proti poletom. Je pa tudi močni del, ki ne bo nikoli dovolj izpopolnjen. Vesel sem, da vam lahko naznam, da nam bo dala Nemčija mogočen prispevek v topništvu, zaradi česar bo naše topništvo obenem z nemškimi pridobilo sovražnikovo letalstvo, ki ga zasluži. Toda namen tega Churchillovega govora je napraviti vtis na italijanski narod.

»V naših žilah se pretaka rimska kri«

Pravilo je naslednje: Mi smo trgi in hrabro pleme, toda ti Italijani, tako občutljivi, bodo morali imeti sposobnost za potreben odpor? Jaz odgovarjam — Da! Dokler nimam nasprotnega dokaza, odbijam na najodločnejši način misel, da je italijanski narod manj prekaljen kakor angleški ali ruski. Če bi bilo to res, bi se morali dokončno odpovedati svojim nadam, da postanemo velik narod. Rim je bil zmagovalni po Zami, toda velik je postal po Kanah. Ne rečem, da se v naših žilah pretaka vsa ona kri, ki je tekla po žilah starih Rimljanov, gotovo pa je, da smo mi narod, po katerega žilah se pretaka večji del krvi, ki je tekla po žilah starih Rimljanov. In bomo to dokazali. Torej bomo vzdržali. To nam nalagajo dolžnost, čast in dostojanstvo.

Demokracija v usodni uri zmerom odpove

Sedaj vam bom prečital odstavek, ki se tiče mene: »En mož in samo en mož je privedel italijanski narod do te točke.« V resnici bi moral biti danes nekoliko ponosen, da me priznajo kot nasprotnika britanskega imperija in da sem v tem boju privedel s seboj italijanski narod. »On, nadatljive Churchill v svojem govoru, ni imel nikake potrebe, da vstopi v vojno, ker ga nihče ni hotel napasti.« Tako tedaj ali jaz bi rad vedel, jeli britanski premier kdaj vprašal angleški narod, da bi zvedel, ali hoče vojno, ali je noče. In ali bi imel pogum vprašati danes angleški narod, da bi izvedel, ali hoče, da se vojna podaljša do neskončnosti. Kajti taka je demokracija: odreče v najvažnejših trenutkih. Takrat se več ne vpraša suverena naroda, takrat se več ne govori o volitvah in o glasovanju. Narod se uvrsti v čete in mora poslušati. Poskusil smo, kar se je dalo, da bi ga primorali, da vztraja v nevtralnosti in da uživa mir in blagostanje. Izredna darila v razburkanem svetu. Ako bi bili ostali nevtralni, ne glede na nečastnost, bi bili danes v najgroznejši bedi, ker je jasno, da bi nobena izmed obeh strani ne prihitela na pomoč. Toda Mussolini ne bo mogel vzdržati skušnjave, da ne bi zahrbtno zabodel poražene Francije in Anglije, o kateri je mislil, da zanjo ni več nade.

Miklavžev večer, ki ga priredi športni klub Vič 5. decembra za mladino ob 16 v meščanski šoli na Viču, sporočamo da je vhod preko dvorišča. Sprejem daril od 13—15 in rezerviranje sedežev istotam. — SK Vič.

Ravnateljstvo IV. moške realne gimnazije v Ljubljani obvešča vse učence, ki zaradi višje sile niso mogli opraviti izpitov za preteklo šolsko leto, da se bodo ti izpiti vršili v tem mesecu. Učenci, ki žele delati izpite, naj se čim prej javijo pri ravnateljstvu.

V Tavčarjevi ulici vam nudi trgovina »Cieban« pestro izbiro igra in daril. — Na ogled Vas vladno vabi A. Engelmann.

Miklavžev večer v franciskanski dvorani bo letos priredila franciskanska prosveta v soboto, dne 5. decembra in v nedeljo 6. decembra, obakrat ob 4 popoldne. Predprodaja vstopnic, sprejemanje daril in vse informacije dobite vsak dan od 9 do 12 in 3 do 7 v Škrabčevi sobi v franciskanski palači. Prosimo vse, ki so že rezervirali vstopnice, da jih čim prej dvignejo. Zaradi velikega zanimanja, ki vlada za ta Miklavžev večer, prosimo vse, ki si še niso rezervirali vstopnic, da si jih čim prej preskrbe.

Pohorske pravljice Veselja dom

Kupite jih pravočasno do 1. januarja, ki jih je že kal' Naročilec. »Slovenčev« knjig' nico! Svoji daljnim in bližnjim prijateljem boste naredili najlepše vožnje, če jim naročite to najboljšo družinsko zbirko knjig!

Zdaj bo treba govoriti nekoliko o tem znamenitem »sunk« v botalom. Vstop Italije v vojno je bil predviden za 5. junij. To je bil moj dan, ki sem ga sam doletel in nemški glavni stan nas je prosil iz tehničnih razlogov, o katerih danes ni treba govoriti, naj odložimo vstop v vojno do 10. junija. Nihče ni mislil, da bo konec vojne v Franciji tako nagel. Najmanj od vseh pa menda ravno Churchill, ki je nekoliko mesecev poprej občudoval v Parizu mimohod francoske vojske. 14. julija in je vzklikal tej vojski kot najmočnejši in najsijajnejši na svetu. Toda polom je bil splošen in z druge strani, ko smo mi napadli, je bila planinska brigada nedotaknjena, skoraj nedotaknjeno letalstvo in predvsem nedotaknjena mornarica. To je zelo važno v vojni, ki se mora razvijati v Sredozemlju, in zato dopuščamo en trenutek zaradi polemike, da smo mi zadali Franciji ta sunk. To bi bil en sam sunk od spredaj na sto sunkov, ki jih je Francija prizadela Italiji zahrbtno v toliko stoletjih zgodovine od Talamona do Mentane. Churchill nadaljuje: »Njegove (Mussolinijeve) blazne sanje o cesarski slavi, njegovo poštenje po osvoboditvi in po plenu in brezprimerna surovost njegovega trinošva so ga dovedle do tega sramotnega in usodnega dejanja. Zaman sem ga opominjal.« (Zbornica se smeje.) Ni hotel razpravljati, brez odmeva je ostal modri poziv ameriškega predsednika v tem kamnitem srcu, če bi bil pa poslušal poziv ameriškega predsednika, bi bil dejal v svoji notranjosti: »Ta mož ima srce iz mavca!« Njegova biljenska čud je prešla vsako mejo dostojnosti in zdravega smisla.

»Zadnja beseda še ni padla«

Pravijo, da je ta gospod potomec vojvodske družine in da ima mnogo sinje krvi v svojih žilah. V mojih žilah pa se pretaka čista in zdrava kri kovača. In v tem trenutku se čutim bolj, neskončno bolj gospoda, kakor ta človek, iz katerega uste smrdečih po alkoholu in tobaku, prihajajo take nečedne nizkosti. »Njegov imperij je šel po vodi.« Zadnja beseda še ni bila izrečena. Jaz vem, da ni niti enega Italijana ki bi ne hotel zopet preživeti spomladi leta 1936. »Smrti bo stiska v kleščah nesrečno italijansko zemljo. Kaj lahko Italijani napravijo proti temu? Kratek sprehod z dovoljenjem Nemcev vzdolž obale, bežen poset Korziki, krvavo borbo proti junaškim domoljubom Jugošlavije, sijaj nemiljive sramote v Grčiji, ruševine v Genovi, Turinu in Milanu.« Zdaj ne sme biti dovoljeno nikomur in torej najmanj pa britanskemu premieru, da količkaj podvomi o vrlinah in junaštvu italijanskih vojakov. Nemški tovariši so prvi, ki to potrjujejo. Poljubljen italijanski vojak na kopnem, na morju in v zraku pod dobrim vodstvom in dobro oborožen, se s svojim pogumom, s svojo odpornostjo proti nevarnostim, s svojo inteligenco ne boji primere z najboljšimi vojniki sveta. »En mož in režim, ki ga je on ustvaril sta povzročila nepregledne nesreče delavcem, nadarjenemu in nekoč srečnemu italijanskemu narodu.« Italijanski narod ni bil nikoli srečen. Italijanski narod je veliki neznan narod. Nihče ga ne pozna. O njem so navajali površne in lahкотne črte, toda njegovo globoko narodno bistvo, ki je preživelo največje zločine, je neznano temu občinstvu naroda, ki prihaja z vodiči in opazi v našem življenju samo najočitnejše poteze. To je narod, ki ni imel nikoli dovolj kruha. In vsakokrat, kadar smo poskušali napraviti si nekoliko prostora na svetu, smo vedno našli na zagrznjena pota. Zagrajena pota ne samo v fašistični Italiji, marveč tudi čisti in enostavni Italiji, bodisi tudi Italiji Rudinija, Giovannia Giolittija in Orlanda. Nočejo obstoja Italije, Italije, ki goji sen veličine: hočejo da bi bil italijanski narod ljubezniv, zabaven in postrežljiv. To je sen, ki ga goji anglosaški duh. Na koncu pravi ta gospod, da je »svet angleškega jezika do prihoda Mussolinija imel velike simpatije za italijanski narod.« To je ostudna laž. Kdo je prvi uvedel v zakonodajo plemenske razločke? Bila je to predemokratična zvezdnata republika, bile so to Zedinjene države, ki so ustvarile kot prve razlikovanje med Evropejci in Italijani, in kakor bi tega ne bilo dovolj, še med Italijani in Italijani. Tako da so morali biti izključeni od priseljevanja celo Ligurci, to plemo, ki je pred tisoč leti dalo omiko vsemu evropskemu jugozahodu. Zaradi tega bi bil Kolumb odklonjen, obdržali bi ga v karanteni, ako bi se danes izkral v Ameriko. In Churchill zaključuje: »Kako dolgo bo trajalo vse to?« Odgovarjam na najslabše in odločnejši način. Trajalo bo do zmage in preko nje. Angleški zgodovinar Carlyle piše: »Dejstvo je, da vse ono, kar delamo, naša vlada in mi in o čemer govorimo, ni nič drugega kakor tkanina laži, hinavstva in praznih formalnosti. Nobeno pleme od Adama dalje ni bilo obloženo v tako umazane cunjne laži, kakor naše. Toda mi jih nosimo okoli s ponosom in s prevzetnostjo, kakor svečeniško obleko, ali kraljevi plašč. Anglež ne sme nikoli govoriti resnice, to je splošno mnenje. Ze dvestodvajset let živi Anglija od laži vsake vrste, od glave do nog je zavita v tradicionalno hinavščino, kakor v valove Oceana.« In pesnik Byron je 16. aprila 1820, preden je umrl v Misolunghiju, se mi zdi, zaradi malarije, pisal v Benetke svojemu prijatelju Morreyu: »Angleži so najsramotnejše pleme pod nebom. Hobhouse je odpotoval v Neapelj in tudi jaz bi bil odšel tja za en teden, če bi ne vedel, kako veliko število Angležev se mudi tam. Rajši jih vidim iz izvestne razdalje in samo kak izredni izbruh« Vezuva bi me dovedel do tega, da bi lahko prenašal njihovo navzočnost. Zunaj pekle ne poznam drugega bivališča, kjer bi mogel ostati skupaj z njimi. Upam, da nikomur ne bo prišlo na misel, da bi me nekega dne prisilili vrniti se v Anglijo. Prepričan sem, da moje kosti ne bi imele miru v angleški zemlji, da se moj pepel ne bi mogel zmešati s prstjo one dežele. Tudi če bi postopali tako nizkoto, da bi prenesli moje truplo v ono zemljo, bi njeni črvi ne imeli mojega trupla, če bi se temu lahko izognili.« Tako sodijo Angleži sami o sebi, kadar so izven svoje države. In res zadostuje samo podpreti in preliti zvezke britanske zgodovine v teh zadnjih treh stoletjih, da se najde najpopolnejša zbirka hijen v človeški podobi.

Visoke vrline italijanske žene

Toda vse italijanske žene so čudovite. Lahko se reče, polne reda in meščanskih vrlin. So v resnici velika neizbrana zaloga življenjske in moralne sile naroda. Disciplinirana tega naroda

ne more biti načeta od onih, ki jim mi pravimo »nosilci bacilov«. V narodu, ki ima šest in štiri deset milijonov duš so razni temperamenti. So vsi odtenki moralnih možnosti. So tudi taki, ki imajo koščič, zamotan in bolan živčni sistem. Je razumljivo, da spadajo v kategorijo črnogledov, ki si obvezujejo glavo, ne samo preden so si jo razbili marveč še preden nastopi daljna grožnja, da jim jo kdo razbije. Ti ljudje so največkrat neškodljivi. Verujejo vse in pozabljajo vse. Imam brošuro z naslovom: »Dokumenti človeške bedastosti« in v njej so zbrani vsi glasovi, ki prihajajo do vas in do mene. Ali se ne spominjate n. pr. pred četvrtjo tedna junakov? Vse teden bi italijanski narod ne smel jesti kruha in bi moral doprinositi to žrtev v slavo junaštva naših vojakov. V izvestnem trenutku pa se je pojavil glas, da je treba sprejeti, nekateri so dejali dvesto, drugi šeststo, en milijon ali dva milijona Nemcev, evakuiranih in bombardiranih mest (skoraj bi se reklo, da je to narobe svet). Nazadnje sem oni večer, ko sem odločil izkrcanje na Korziki, podvil običajni upravni ukrep ter sem zaprl telefone. Takoj se je raznesel glas: Tisti gospod, ki mi je v tem trenutku čast govoriti pred vami, je umrl pod nožem nesrečnega operaterja, ki bi kasneje gotovo dejal, da se je operacija popolnoma posrečila, da pa je bolnik ni prenesel. Za vse daje italijanski narod, od katerega ne smemo zahtevati onega, kar je sam daj izproste volje, to je svojo disciplino, svoje razumevanje in svoj duh pozitivnosti.

Ta vojna je sveta

Italijanski narod si je popolnoma svest te vojne. To ni samo potrebna vojna, marveč je vojna, ki jo preglašam za posvečeno in katere se nismo mogli na noben način ogniti. Naš položaj nam nalaga vedno tole izbiro: ali gremo z enim, kadar se hoče rešiti vprašanje naših celinskih meja, ali z drugimi, kadar se hoče rešiti vprašanje naših pomorskih meja. Velik narod, kakor je italijanski, ne more oklevati in mi smo ponosni, da sodelujemo v tej orjaški borbi, ki je določena, da izpremeni svet v zemljepisnem, političnem in duhovnem pogledu. Napovedi za bodočnost ne ljubim. V ostalem je govorjenje o mirovnih namenih brez pomena. Pustimo to besedičenju našim neprijateljem. Lahko samo omenimo, da oni varčujejo s točkami: od štirinajstih točk imamo samo še štiri. To je že nekaj. Toda zadnje izkustvo nas mora poučiti.

Mislil, da jih je malo med nami, ki niso šli gledat Wilsona, ko je prišel v Evropo. Zdelo se je, da prihaja Mesija. Imenovali smo ga celo za rimskega meščana. Potem je ta mož odšel v Ameriko. Ni hotel več sodelovati v onem Društvu narodov, ki ga je sam ustanovil. Ni hotel več mešavati v onih svetovskih, ki jih je sam zgradil in to je bilamorda najbolj inteligentna poteza njegovega življenja. Končno se je nekega dne izvedelo, da je bil sprejet v okrevno kliniko za živčne bolezni. To je puritanski izraz, da ne rečemo, kakor navadno pravimo preprosti ljudje, norišnica. Tudi cilji v tem razširjevanju vojne, cilji teritorialnega in političnega značaja, so izgubili nekoliko na svoji važnosti. Srdaj gre za večne vrednote. Gre za biti ali nebiti. Danes je v resnici v teku silovita borba med dvema svetovoma. Nikoli ni zgodovina človeštva videla silnejšega prizora, prizora, v katerem smo mi med velikimi soudeleženci. Naloga trenutka je edino tale: bojevati se! Bojevati se, skupno z našimi zavezniki, bojevati se ramo ob ramo z Nemčijo, tovarištvom med nami in Nemci postaja vsak dan globlje, postaja način skupnega življenja. Smo dovolj sorodni in dovolj različni, da se razumemo, da se vzajemno spoštujemo, da zlijemo v eno vse naše sile, ko je stvar enotna. Ne smemo si več delati razlike: saj jih tudi naši sovražniki ne delajo. Oni hočejo uničiti fašizem in pod to besedo razumejo vse gibanje evropske mladine, razumejo narodni socializem, razumejo naš fašizem, razumejo falangizem, razumejo države in narode, ki so se osvobodili ideologij nesmrtnih načel. Nihče si ne dela ustave o tem, kaj bi bila »Pax Britannica«. »Pax Britannica« bi bila s sto pomnožni Versailles. Britanci se vojskujejo z enim samim namenom. Hočejo polati svet v položaj, v kakršnem je danes Indija. Hočejo, da vse človeštvo dela, da bi dalo sto let mirnega življenja Britancem. Hočejo svet sužnjeva, da zajamčijo angleškemu narodu njegovih pet vsakodnevni prebav. Zdaj tovariši, se je treba bojevati za žive, treba se je bojevati, da bi žrtev naših mrtvih ne bila zaman. Da bi ne bila zaman žrtev onih, ki so padli v skvadrh, onih, ki so padli v etiopski vojni, v španski vojni in v sedanji vojni. Štirinajstdeset tisoč fašistov, med katerimi je tisočpetsto starešin. Oni, ti mrtvi nam zapovedujejo z akuzujočim glasom, boriti se vse do zmage.

Dolga vrsta angleških izdajstev

Če je kje dežela, ki zasluži podobne pridevke, če je kje dežela, ki je izpušila iz verige hijene po vseh kotih zemlje da pijejo kri celih pokolenj, da se okorišajo z vseni bogastvi, da nakradejo vse zlato, je ta dežela Anglija. Ali so Italijani morda pozabili nizkotočnost admirala Horacia Nelsona, ki je dal obesiti na jamboru glavnega jadra svoje »Minerve« napolitanskega admirala Caracciola, potem ko ga je prejel še izdal? Ali so morda pozabili, da sta bila brata Bandiera ustreljena, ker je angleška vlada, ki je cenzurirala Mazzinijeva pisma, sporočila burbonski vladi, da so se ti vrli domoljubi izkrcali na ozemlju Kalabrije? Ali so pozabili, da je Anglija leta 1839 (v zvezi s svojo pomočjo v dobi italijanskega risorgimenta) grozila z bombardiranjem Genovi, ako bi Piemont obenem s Francijo napovedal Avstriji vojno? Gospodje, ne vodi se vojna brez sovražstva do neprijatelja. Ne vodi se vojna, ne da sovražimo neprijatelja od lura do večera ter vse ure dneva in noči, brez širjenja tega sovražstva in ne da bi to sovražstvo postalo notranje bistro nas samih. Treba se je enkrat za vselej iznebiti vseh napačnih občutljivosti. Imamo proti sebi suroveže, barbare. Rim, ki je bil tudi usmiljen po zmagi, je bil neusmiljen, kadar je šlo za obstoj rimskega naroda. Zato je treba reagirati z največjo odločnostjo proti vsem namenom, ki bi hoteli oslabil naš duh ter napraviti napačno podobo italijanskega naroda, češ da je slednji zmožen samo nežnih stvari. Če je kje kak narod, ki je bil zelo trd v stoletjih od zgodnjega srednjega veka (na žalost smo bili zelo trdi med seboj) je to italijanski narod. In šel po padcu slavne firentinske republike (toda tudi takrat je že bila neka peta kolona pod poveljstvom Malateste Baglionea), se začenja razdobje nebojevitosti Italijanov, razen v Piemontu. Od takrat se je med arkadio, baleti in petjem razširila po svetu običajna rečenica, da se mora Italija baviti samo s čopiči, dletji in godali. Povedal vam bom stvar, ki vas bo iznenadila. Nekaj gorastnega, morda celo krivoverskega Rečem vam, jaz bi rajši imel v Italiji manj kinov, manj slik v muzeju in več zastav, uplenjenih sovražniku. Italijanski narod današnjice je občudovanja vreden v vseh slojih, od

aristokracije do malega človeka. Ne more se več zahtevati od italijanskega naroda. Ne morejo se zahtevati navdušene manifestacije v stalnem zaporedju. V resnici bi hotel poznati oni narod, ki lahko v tej vojni manifestira vzdržano. Navdušenje je lični moment življenja posameznika in je lični moment umno zelo redek v življenju naroda. Ako bi poznal človeka, ki bi bil navdušen od jutra do večera ter v vsem svojem dejanju in nehanju, bi začel dvomiti nad njegovo pametjo. Italijanski narod dela, je discipliniran ter ni nikoli izvršil kake sabotaže. Nikoli ni bilo niti najmanjšega znaka za demonstracije proti vojni. Samo neka ženska, ki je ne imenujem, ker ne zasluži tega, ker bi se ji morda dalo preveč časti, (saj se je našel človek, ki je uničil svetišče Diane Efeske, da bi bil ovekovečen v zgodovini), samo neka ženska v Genovi »spravim«, je kričala, da hoče mir. Jaz mislim, da ta njena želja ni vsebovala nič nečloveškega. Kasneje se je ugovarilo, da je imela na prstih obilico prstanov, zato se lahko misli, da je pripadala onemu sloju, ki so jih v časih Ciompov v Firenzi imenovali tolste ljudi.

Navdušeni vzkliki zbornice Duceja

Z vnetim ploskanjem se pozdravljali konec Ducejevega govora. Zborovalci so bili pokonci ter dolgo vzklikali: DUCE! DUCE! Duce je zapustil govorniški oder, narodni svetniki pa so vstali s sedežev ter prihiteli v polkrog pred vrsto vladnih sedežev in z vročim vzklikanjem izkazovali svojo vdanost Duceju. Nato so zapeli »Giovinezza«.

Dnevno povelje fašistične zbornice

Predsednik zbornice je naznanil, da so narodni svetniki Paulucci, Del Croix, predsednik Zvezne invalidov Iglioni, Rossi Amicare, Lunelli, Cobolli Gigli, Ferretti di Castet Ferretti in Gariboldi Elio predlagali naslednje dnevno povelje: »Zbornica tašije v korporaciji je slišala vzvišeno in krepko Ducejevo besedo v odgovor na glasno laž in grožnjo sovražnikov ter dviga svojo ponosno in hvalno misel proti junakom, ki so padli na vseh bojnih poljih za obrambo in veličino domovine. Pozdravlja hrabre italijanske vojake, slavno mesto ter neukrotljivo ljudstvo, ki ga je sovražnik vzel za tarčo ubijalskega in ugonabljajočega nasilja. Znova podkrepljuje trdno voljo italijanskega ljudstva, da bo odločno odgovor in se bojevalo v neomajni gotovosti zmage. (Vneto in dolgo ploskanje.)

Nar. sv. Paulucci je takole prikazal dnevno geslo:

Tovariši! Dnevno povelje, ki so ga razni tovariši z menoj vred predlagali in katerega besedilo je predsednik prebral, s svojim jednatim jezikom gotovo odgovarja soglasnemu čustvu vseh vas. Po čudovitem govoru, ki smo ga poslušali z ginstenostjo in ponosom, in v katerem so znova oživela kruta dejstva in stvarnost, ki smo jim mi priče in soudeleženci, nemara ni treba več nobenih razlag. Vendar je potrebno, da v tej zbornici, četudi po besedah enega najskromnejših izmed vas, nakratko znova potrdimo našo neuklonljivo voljo do boja in do končne zmage. Italijanski narod je dobro premeril prepad, v katerega bi padel, če bi mu pošla moč do odpora. Naše življenje in življenje naših sinov bi se sprevrglo v neizrekljivo bedo. Narod ve, da bo borba dolga, trda in huda, da bo zahtevala žrtve, trpljenja in bolečine. Toda prav tako ve, za kaj sploh gre: Ne za srečo ljudi, marveč za življenje dolgih pokolenj.

Predolgo so nas varali in zasmehovali tisti, ki se po eni strani priljujejo, po drugi strani pa nam groze in nas bi radi zapeljali na pot brezčastja in divjosti.

Fašizem se je rodil iz teh krivic tedaj, ko so bile vse žrtve zaman, ko smo bili silno razočarani in ko je trpkost trpljenja dvignila naša srca. Ne, ne, mi se ne bomo uklonili! (Dolgotrajno ploskanje.) Sovražnik lahko razruši naša mesta, ki so bogata umetniških spomenikov, lahko mori neoboroženo prebivalstvo in lahko po tolikih porazih doseže kak krajevni uspeh. Toda nas bo našel vse skupaj združene v eno, pripravljen boriti se do zadnje kaplje naše krvi. (Dolgotrajno ploskanje.) Nedvomno je, da bo zmaga nagradila tistega, ki jo bo znal zaslužiti. Izven dvoma je, da si jo bomo mi znali zaslužiti. Mi bomo ostali trdni, strnjeni in se bomo trdovratno borili. Naš dan pride! V naših srebrih živi plemenita podoba Italije, epična slika borbe za risorgimento Italija od Pive po do Vittoria Veneta, Italija sankcij, Italija mučnikov in junakov! Njen visoki glas nas kliče. Mi ga slišimo v dnu svojega srca, ko pozivlje k zboru vse neizčrpne sile našega naroda. To naj ve in glede tega naj si sovražnik ne dela utvar. Mi smo na nogah, prav vsi pokonci, v borbi za veličino in slavo domovine! (Navdušeno in dolgočasno priljubljenje.)

Predsednik zbornice je nato zaključil sejo in odredil pozdrav Duceju! Zbornica je znova zapela himno »Giovinezza«. Duce je zapustil dvorano med vročimi pozdravi in vzklikanjem, ki ni hotelo ponehati. Vsi so ga pozdravljali: Duce! Duce!

Seja je bila zaključena ob 12.30.

Poslanica stranke Duceja

Vodstvo stranke je imelo v beneški palači pod predsedstvom Duceja od 17. do 18. ure svoje zasedanje. Cim so se poleg manifestacije za Duceja, ko je vstopal v dvorano, je prebral tajnik stranke sledečo poslanico:

Duce! Zvezni tajniki vse Italije, združeni na sestanku v liktorski hiši, so slišali Vašo vzvišeno besedo in Vam izražajo v imenu vseh črnih strajc svojo hvalčestvo in svojo vdanost. Po več kakor dvajset letih življenja v junaških brzdah Vaših zamisli, si je italijanski narod priboril častno mesto v svetu in Vam sedaj zagotavlja, da ob tej zgodovinski uri domovine trepetajo vsa njegova srca in se pretaka kri v njegovih žilah in da deli z Vami Vaše prepričanje. Krog vas se zgirja preverjeni in zvesti narod, ki v Vas zaupa, ker ve, da ga vodite s svojim umom in srcem po poti časti in veličine. Stranka, ki je srce italijanskega naroda, potrjuje to rečnico s krvjo svojih tisočev in tisočev padlih in Vam ponovno zagotavlja svojo vdanost in Vam potrjuje svojo navdušenje s tem, da za domovino žrtvuje življenja fašistov, katere ste vzgojili Vi za krepkosta dejanja, za takšna dejanja, ki so vredna, da jih človek doživi. Proti komedijantskim brbljarjem, iz katerih črpa svojo snov utvara, da je Italijo mogoče uničiti, postavljata italijansko ljudstvo svojo pripravljenost za vsakršno odповed in sleherni žrtev, ker je bolj kot kdaj prekaljeno v odločnosti, da se bo borilo do končne zmage.

To Vam, Duce, po zveznih tajnikih govore črne strajce Italije. Po teh pa govori ljudstvo iz vojnih jarkov, iz mest in skromnih hišic in Vas roti, da poslušate še enkrat njegov glas, da italijansko ljudstvo v Vas priznava svojega zgodovinskega prvoborika.

Poslanica je dala povod za ponovne navdušene pozdrave Duceju. Minister Vidussini je nato podal obsežen pregled o delovanju stranke v zadnjih mesecih. Nato je povzel besedo Duce.

Pastirček

misel: Jože Tomazič

25.

Tedaj pa spregovori Križani:
»Vstani, pastirček, in nič se me ne boji! Saj vem, da si ubogi pastirček, ki visoko planine in siromaček norček trde glave, ki doslej ni poznal drugega kot svoje ovce. Le nič se me ne boji! Postala si bova še prijatelj!«

26.

In res, pastirček vstane ter sprašuje:
»Kdo te je pribil na ta križev les in zakaj?«
»Zlobni ljudje so to storili,« ker sem bil z njimi predober.« In na njegov obraz je legla žalost.
Pastirček, siromaček trde glave pa ga ni mogel razumeti.

Slovo od igrišč in tekališč

Zdaj smo se končno le ločili in poslovili od tekališč in zelenih igrišč. Zima je v deželi, in športno življenje se je že preselilo pod streho tople zakurjene prostora. Nogomet se je letos še najdlje obotavljal in smo šele zadnjo nedeljo imeli letošnjo poslovilno tekmo. Bila je to medmestna tekma med Berlinom in Dunajem, ki je ostala, kakor znano, neodločena 1:1. Seveda ne mislimo čisto doslovno, da je nogometu letos odklenalo. Ne. Ne pozabimo, da imamo doma še cele vrste prvenstvenih tekem na sporedu in da žoga ne bo šla v kot tudi v ostalih južnih evropskih državah, kot ne bo šla spat tudi v Italiji.

Lahkotletci so dali tekališčem na prostem že prej slovo kot nogometaši zelenim igriščem. Zdaj se bo lahkotletski šport preselil v toplejše prostore, pod streho. Gotovo pa je, da atletiki ne bodo počivali čez zimo. Če že ne bodo nastopali javno, pa bodo ves čas porabili za urjenje. Maršikdo si bo popravil svojo napako, ki mu je med letom delala toliko težko. Zimski trening je kaj pripraven za izboljšanje oblike. Sploh pa je med atletiki udomačeno načelo, da ne smemo zime prepušati, ker sicer jih spomlad najde daleč od običajne forme. Atletiki morajo biti vedno pri stvari, tudi v zimskih mesecih. Tudi s košarko na prostem je za letos pri kraju. Zdaj jo bodo igrali v prostornih dvoranah. — Tudi tenis je dal že davno slovo igriščem pod milim nebom. Borili se bodo zdaj v zaprtih prostorih. Skratka rečeno: tekališčem in igriščem pod milim nebom smo dali za letos slovo.

Medtem ko se nekateri športi preseljujejo pod streho, prihajajo za druge vrste lepi dnevi. Tu mislimo na hokej na ledu in na smučarske prireditve. S hokejem na ledu so že pred dvema tednoma začeli v Nemčiji. Za zdaj so bile na sporedu le prijateljske tekme, ki so pokazale, da so igralci v prav dobri formi. Tudi v Švici je že bilo nekaj tekem. Prvenstveni ples na gladki ledeni plošči pa se bo šele začel. Prav tako kot prvenstvene tekme, so dogovorjene že nekatere mednarodne hokejske tekme. Tako sta se za mednarodni nastop dogovorili že Nemčija in Švica. Tekma naj bi bila 20. t. m. ali pa 31. januarja. Kraj tekme še ni določen. — Kakor za hokejski šport, je prišel zdaj na vrsto čas tudi za umetno drsanje, ki ima v Evropi vedno več prijateljev. Nekaj nastopov v umetnem drsanju je že bilo v nekaterih večjih nemških mestih, kjer so nastopali vsi nemški glavni drsalni aduti. Tudi hitrostni drsalci bodo imeli zdaj svoje dneve. Tudi na mednarodne nastope že mislijo. Tudi tu Nemci prednjačijo, saj so se že dogovorili z odličnimi Norvežani za mednarodni hitrostni drsalni nastop, ki naj bi bil v Oslu v dneh 10. in 11. februarja. Razen v Oslu bi Nemci nastopili tudi v Hamarju. — Tudi smučarji bodo prišli letos na svoj račun. Nekateri države so že objavile sporede državnih smučarskih tekem, kaj več o mednarodnih smučarskih tekmah pa letos še nismo mogli izvedeti. — Kljub hladnemu zimskemu vremenu bodo zadovoljni tako športniki, ki se ukvarjajo s poletnimi športi, kot tisti, ki imajo najrajši zimske športe. Vsi bodo zadovoljni.

Za vlom v živilsko shrambo 18 mesecev

Ljubljana, 3. decembra.
Torkov mali kazenski senat, ki mu je predsedoval s. o. s. g. Rajko Lederhas, je obravnaval dve kazenski zadevi, katerih ozadje in temelji tvorijo tatvine v živilskih shrambah odnosno manipulacije z živilskimi nakaznicami.
Ljubljancan Ivan Zadravec, ki je bil rojen prav na Božič leta 1911, in stanuje v mirnem Mestnem logu, je kaj rad izrabljal pošteno ključavničarsko rokodelstvo v vlomileke namene, da je kot spreten ključavničar vdiral in vlamiljal z vitrihi v razne prostore. Zato je bil že večkrat kaznovan. Državni tožilec je sedaj Ivana Zadravca obtožil dvakratnega zločinstva vlomne tatvine in prestopka prevare. Zakaj? Premeteni Zane Zadravec je najprej letos nekega dne februarja vlomil v podstrešno shrambo na Gosposvetski cesti št. 12 ter odnesel Juriju Novaku 3 kg težko šunko, vredno 200 lir, dalje v drugič 19. aprila iz iste shrambe in istemu lastniku kos suhih rebere, 2 kosa suhega mesa, 3 kose suhega špeha in 4 suhe klobase, vse v vrednosti 250 lir.

Zadravec je 20. aprila letos srečal dva kmečka fanta, Janeza Mrvarja in Franceta Nahtigala, ki sta prinesla v Ljubljano do 260 jajc. Ponudil se je njima, da jajca prav dobro proda. Sprejel je jajca in po običaju takih sleparjev izginil v vežo, od tam po drugem kraju spet v drugo ulico. Jajca je prodal in denar zapil.
Kako je Zadravec vlomil pri Novaku? Inž. Milan Bertot je februarja najel nekega delavca, da bi mu znesel drva in premog v drvarnico, ki je bila neposredno v bližini Novakove mesne shrambe. In prav v tem času je izginila dobra šunka. Inž. Bertot in Novak sta tega delavca spoznala v osebi Janeza Zadravca. Ta je pred sodniki tajil prvi vlom, v bistvu pa je priznal drugi vlom, ko je iz shrambe odnesel še več suhega mesa in klobas. Nekaj neznane mu je razodel poprej skrivnost, da se nahaja v hiši št. 12 na Gosposvetski cesti prav inno gošusenege mesa. Izrazil je priliko, ko je bila shramba odprta. Tako se je namreč izgovarjal Zadravec pred sodniki, računajoč, da mu bodo sodniki poklonili polno vero in ne

Športni drobci

Kot smo že objavili, je nameraval zagrebski Gradjanski za letošnji božič oditi na doljšo nogometno turnejo po Španiji. Zdaj pa je španska nogometna zveza prosila hrvaško, naj nameravani turnir odloži na prihodnjo veliko noč. — Seveda bodo z odložitvijo tekem v Španiji odpadle tudi tekme, ki bi jih moral Gradjanski odigrati z nekaterimi švicarskimi in južno francoskimi nogometnimi klubi.

Pod sedanjjo špansko vlado ima tudi šport velik razmah. Vse športne panoge cveto, kot že dolgo ne. Uspehi ne izostajajo in jih je videti vsepovsod. Da bo šport pognal še boljše korake, naj poskrbi tudi španska vžgoja, ki naj jo razširja le dobri športni časopisi. V ta namen so zdaj začeli v Madridu izdajati nov športni list pod imenom »Marea«. Glavni urednik tega največjega španskega športnega lista je Manuel Fernandes Cuevas, brat rimskega španskega poslanika.

Tudi na letošnji božični teniški turnir v Barceloni, ki ga španska teniška zveza prireja že nekaj let zapored, so bili povabljeni nemški igralci. Nemci se niso nič gotovega odgovorili, če pa bodo povabilo sprejeli, tedaj bodo poslali v Barcelono tele letošnje najboljšje nemške igralce: Bauerja iz Nürnberga, Henkela iz Berlina in Dohnala iz Frankfurta ob Maini. Od dobrih igralcev bi prišla v poštev še Bartowiak in Buchholz, ki pa se prav zdaj zdravita od poškodb, ki sta jih dobila na vzhodnem bojišču. Oba sta v vojaški bolnišnici.

Kot je športnikom znano in kar smo že tudi mi objavili, so odšli pred nedavnim na Špansko najboljši italijanski boksarji. Vodi jih bivši svetovni boksaški prvak Primo Carnera. Italijani so dosegli na španski turneji že nekaj prav lepih uspehov. Tako je evropski prvak Gino Bondavalli v peresni teži premagal španskega prvaka Safona, tokrat šele po točkah. Egipto Peire, ki je tokrat v Barceloni nastopil namesto Musine, ki je ta dan počival, je zmagal nad špancem Gonzalom v peresni teži. Borba je trajala le dve rundi. V isti skupini je nadalje zmagal tudi Palermo, ki je odpravil španskega mojstra Ferreria. Borba je trajala sedem kol. Ferrer je bil pri tem laže poškodovan in je moral po pomoč v bolnišnico.

bodo njegove tatvine kvalificirali za vlom, marveč je za navadno tatvino, ko je bila prilika za tako dejanje. Se je urezal. Priznal je sleparijo z jajci. Mali kazenski senat je Janeza Zadravca obsodil zaradi obeh tatvin in prevare na 1 leto in 6 mesecev robije ter na 50 lir denarne kazni. Državni tožilec g. Branko Goslar je proti tej sodbi prijavil priliz zaradi preizke kazni.

Ljubljana

Kalendar

Cetrtek, 3. decembra: Franc Ksaverij, spoznavalec; Solonija, prerok; Hilarija, mučenica; Agrikola, mučenica; Jazon, mučenec.

Obvestila

Lekarne. Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Deu-Klanjšček, Gosposvetska cesta 4; mr. Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

Miklavčevanje v Deskem vzgajališču na Selu bo v nedeljo 6. decembra ob 4 popoldne. Zaradi pomanjkanja prostora si čimprej poskrbite vstopnice. Vse informacije se dobe pri vratarju.

Med slovenskimi skladatelji, ki so pisali dela za simfonični orkester, je bil med prvimi Anton Lajovic, ki je dosegel tudi prvo nastajanje mesto. Že pred 40 leti so prišla njegova prva simfonična dela v naš koncertni spored in tudi še danes ni reprezentativnega slovenskega koncerta, v katerem ne bi bil zastopan Lajovic s svojimi znamenitimi deli. Njegova dela so pa našla pot tudi v tujino, kjer so bila pogostokrat in z velikim uspehom izvajana. Na ponedeljkovem simfoničnem koncertu bo izvajal simfonični orkester Lajovic Andante za veliki orkester. Dirigent bo Drago Mario Sijaneč. Poleg Lajovca so na sporedu še Rossini, Dvořak in Grieg s svojim Koncertom za klavir in orkester, katerega bo izvajal najodličnejši slovenski pianist prof. Anton Trost. Koncert bo v ponedeljek, 7. t. m. ob 18 v veliki uniojski dvorani.

V nedeljo 6. decembra bodo igrali Rokodelskega odra uprizorili nad vse zabavno in prikupno Connersovo komedijo »Roksie«. Pri prvih predstavah je žela velik uspeh, zato cenjeno občinstvo vstopnic opozarjamo, da si vstopnice preskrbi v predprodaji, ki bo v nedeljo od 10—12 in 2 uri pred predstavo v društveni pisarni, Petrankova ulica 12, I. nadstropje.

Višarska polena je naslov odlični slovenski drami, ki jo je za Rokodelski oder preuredil g. Pirnat. Delo je polno pristne kmečke karakteristike, ki daje posebno prikupnost in lepoto. — Igralci jo bodo uprizorili na praznik 8. decembra ob pol 5 popoldne. Opozarjamo na predprodajo vstopnic, ki bo v nedeljo od 10—12 in dve uri pred predstavo v društveni pisarni, Petrankova ulica 12, I. nadstropje.

Rokodelski oder: Nedelja ob pol 5: »Roksie«. Torek ob pol 5: »Višarska polena«. Predprodaja vstopnic na dan predstave od 10—12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrankova ulica 12, I. nadstropje.

6 DECEMBER sv. Miklavž

PROSITE GA, NAJ KUPI DARILA: spominske knjižice, kvalitetna nalivna peresa in svinčnike, krassen pismeni papir keramiko, servise za čaj kavo kadilne garniture vaze, križe, slikanice in barvnike ter šolske potrebščine v

PAPIRNICI LUDSKE KNJIGARNE, LJUBLJANA
Miklošičeva cesta št. 5 • Pred škofijo št. 5

Ljubljansko gledališče

DRAMA:

Cetrtek, 3. decembra ob 16: Hamlet, Red A. Petek 4. decembra: Zaprti (generalka). Sobota, 5. dec. ob 14: Princeška in pastirček. Miklavčev nastop. Mladinska predstava. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol. — Ob 17: »Deseti brat«. Izven.

OPERA

Cetrtek, 3. decembra ob 16. uri: »Slepa miš.« Red Cetrtek. Petek, 4. decembra ob 15. uri. »Slepa miš.« Izven. Znižane cene od 20 lir navzdol. Sobota, 5. dec. ob 16. »Thais«. Premiera. Red Premierski.

Miklavž v Drami. Kakor vsako leto, se bo tudi letos oglasil Miklavž s svojim spremstvom angelov in parklov v gledališču in bo delil otrokom darila. Prišel bo v soboto ob 14 k predstavi P. Golieve pravljice: »Princeška in pastirček«, ki jo bodo igrali po znanih cenah od 12 lir navzdol. Miklavž bo prišel tudi k nedeljski mladinski predstavi ob 10. »Neguljici«, in v torek ob 14 k »Peterkovim poslednjim sanjam«. Darila za otroke morajo prispeti najkasneje do začetka predstave.

Rumeno korenje, repo za ribanje, krmilno peso in rumeno kolerabo je čas kupiti samo še nekaj dni. V trdem zimskem vremenu ne bomo mogli več uvoziti gornjih vrst blaga, zato opozarjamo vse reflektante, da jih prodajamo samo še nekaj dni v naših skladiščih v Maistrovi ulici 10 in v mesarski stojnici Fr. Oevirka na Pogačarjevem trgu. Založite se pravočasno! Gospodarska zveza, Ljubljana.

A. D'ENFRY:

DVE SIROTI

27

Luiza je prišla toliko k sebi, da je slisala, česa se Frochardova boji.
»Gospa, še nikoli nisem pojedla svoje besede.«
»To so zame prazne marnje... Jaz hočem jamstva za to.«
In tedaj je vdova po ustreljenem možu, ki je ob stolu, na katerem je ponavadi sedel njen mož, preklinjala Boga in ljudi, zahtevala da mora Luiza, ta nedolžni in deviški angel, poklekni ob njej in pri-seči pred čistim Bogom, ki ga je sama preklinjala!

Ko ji je bila prisega zadosti, je starka rekla:
»Sedaj pa vas bosta kos slanice in kos kruha že spravila spet na noge.«
Peter je skočil k polomljeni omari in jo odprl, toda opazil, da ni bilo v njej niti kruha niti slanice več.
Frochardova je zamrmrala, da mora trošiti denar za vojvodinjo, nato je vzela steklenico od žganja in odšla ven po pi-jajo, seveda pa je za seboj zaklenila vrata.

VII.

Luiza je slisala, da se je beračica oddaljila.
Srečna, da se ne nahaja več pred očmi ki se obrnita v smer, kjer je mla-denič, in mu rekla:

»Gospod Peter, zakaj nočete govoriti? Vaše hrabrilne besede mi ne tako do-bro! Ako bi vedeli, kaj sem pretrpela, ko tam zgoraj nisem več slisala vaših tola-žljivih in sočustvovalnih besed! Zakaj ne spregovorite? Me mar nočete več štiti?«
Ubogi šepavec, ki so ga ganile dekle-tove besede, je bil zadovoljen, da ga si-rota ne meri z istim merilom kakor ma-ter in Jakob. Približal se ji je s tre-petom.

»Gospodična... ne smete govoriti prej, preden kaj ne použijete. Tako sla-botni kakor ste, ne smete jesti tistega, kar vam bo prinesla moja mati... Mislil sem... tukaj je, vzemite tole stekleničico mleka, znabit vam bo teknilo.«
Ne da bi kaj rekla, je sirota vzela steklenico in jo izpila do dna.
Ni minilo dosti minut, ko se je Fro-chardova že vrnila z živili. Z vinom, kru-hom in slanico.
»Tukaj je, vojvodinja! Hej, pokveka, zakaj nisi pripravil mize? Vzemimo našo srebrnino iz omare!«
»Hvala, gospa, nič več nisem lačna.«
»Nič več niste lačni?«
Starka je sumljivo pogledala na sina, ki ga je smatrala za krivega, da se je v dekllici dogodila ta izprememba.
»Nič več nisi lačna? Prekle...! Ne

boš mi govorila, da boš ti zmogla hoditi po pariških ulicah s praznim želodcem! Pojdi,« je nadaljevala, jo eurovo potegnila za roko in jo povlekla do mize, raz-rezala kruh in ga ji košček potisnila v roko.

Revica je napela vse sile, da bi ga spravila v usta, medtem pa so solze za-lile njene oči.
»Spet poplava... neprestano le sol-ze. Jaz jih nimam več, ker sem jih vse pretlačila za mojim možem, za mojim do-brim Anatolom!«

Da bi se potolažila ob tem trpkem spominu, je zgrabila za steklenico žga-nja in jo do polovice izpraznila, potem pa prišla deklčo za roko, jo vlekla po stopnicah in jo povedla nazaj v izbo.

Pojdimo vojvodinja, treba bo spati, jutri pa se zgodaj dvigniti, ker se bo tre-ba lotiti dela.«
Peter je z očmi sledil siroti, ko je stopala po stopnicah. Medtem ko je Luiza nestirno čakala naslednji dan, ko utegne najti svojo sestro, je Peter z bolesto mi-sel na ta dan, ki bo za nesrečnico prišel še prehitro!

TRETI DEL I.

Trije meseci so minili od dneva, ko je grof de Linieres postal načelnik pa-riške policije. Njegovo imenovanje ni pov-zročilo prevelikih sprememb v navadah pariške gospode, saj je celo vila »Dober zrak« in smrt markiza de Preslesa ki je dvignila mnogo prahu na dvoru, zatoni-la v pozabljenje.
Šestnajst let njunega zakona se ni po-

gasilo grofu de Linieresu skrbij zavoljo tajnosti, ki je obdajala njegovo ženo Vi-del jo je bil jokati in moliti, ni pa mogel prodati stvari do dna.

De Linieres je bil v svoji sobi, sedel za pisalo mizo in tiščal glavo med ro-kama. Prejšnji večer je Diana jokala!
»Grof je dvignil pogled na papirje, ki so ležali pred njim in potegnil izmed njih pcelo, ki je nosila napis: »Zadeva vile, Do-ber zrak!«

Ta polka ga je opomnila na njegove dolžnosti.
Dal je poklicati svoje agente ki so čakali v predurju, in imel nanje sledeč nagovor:

»Gospodje, vi menite razumeti ukaze Nj. Velikanstva. Danes se ne smejo več ponavljati neredi tatvine, dvorji in razni običajni prestopki kakor pod prejšnjim režimom. Zanašam se na vašo vestnost, kajti berače bomo spravili v kraje, ki smo jih v ta namen določili. Sedaj, gospodje, lahko gresite. Vi, Morest, pa ostanite, ker moram z vami še govoriti.«

Ko sta bila sama, je načelnik policije nekaj trenutkov molčal, preden je stavil svojemu uslužbencu vprašanje. Končno je dejal:

»Gospod Morest, kako je mogla biti sredi belega dneva ugrabljena deklča, ne da bi kdo od policije za stvar izvedel? Zakaj doslej v treh mesecih še niso bili ugrabitelji prijeti in vtaknjeni v zapore?«

Morest je zavijal oči in se izogibal, da bi pogledal v stroge oči svojega pred-stojnika.

»Gospod grof mora vedeti, da je ugrabljenje vodil markiz de Presles, da je bil markiz ubit v dvoboju, in sicer za-

radi spora glede posesti tega dekleta, z...«

»Z?... Dobro. Hočem izvedeti, kaj se je zgodilo z dekletom po dvoboju. Ste si zapomnili?«

»Da, gospod.«
Izpod oči je Morest pogledal grofa, ki se je v zadregi delal, kakor da bi gledal v papirje, ki so ležali na pisalni mizi.

»Torej? Zakaj ne nadaljujete?«
»Torej, gospod grof, Zenska... po dvoboju... je odšla z... nasprotnikom markiza de Preslesa.«

»Z moim...?«
»Z vašim nečakom ekscelenc!«

Grof de Linieres je vstal in začel raz-burjen koraciti po sobi.

»Gospod Morest, jaz bom ubogal ukaze Nj. Velikanstva. Hočem, da bodo ti gospodje končno razumeli, da narekuje pripadnost k plemeniti družini velike dolžnosti, ne pa da bi dajala dovoljenje onečašči ime in naslajati se v nedostoj-nih zabavah.« Nastopil je kratek odmor.

»Gospod Morest, začnite se preiskavo, kakor je potrebno!«

»Toda gospod grof bo vedl, da ob-stojajo zapiski o... teh pripetljajih v kartoteki družin, ki se nahaja v arhivu.«

De Linieres se je zdrnil.
»Kaj, v arhivu so dokumenti, ki se nanašajo na življenje vseh družin?«
»Da, z vsemi podatki, ki se tičejo vseh družinskih članov.«

Načelnik se je z roko pogladil po mračnem čelu, potem pa odločno velel:
»Storite, kar eem vam bil rekel. Na ta način ubogamo ukaze svojega kralja.«
»Ubogal bom, gospod.«

Podoba človeka čez sto milijonov let

Mislijo, da bo človek tedaj plešast, brez zob, da bo imel dosti debelejšo glavo, njegovi možgani pa da bodo tehtali 3 kg

živčni pojavi biološka oblika električnih pojavov

Če bi vprašali kakšnega biologa, naj pove svojo sodbo o tem, kakšen bo bodoči razvoj človeka, živali in rastlin, bi najbrž dal še najpametnejši odgovor, če bi molčal in ne bi ničesar odgovoril. Na takšno vprašanje bi bilo namreč tudi težko pravilno odgovoriti, oziroma vsaj približno pravilno. Radovednežem, ki bi ga po vsem tem povpraševali, bi kvečjemu lahko postregel s tistimi znanstvenimi podatki, ki v časovnem redu odkriva današnjemu rodu preoblikovanje živih bitij, ki so živele, oziroma še živijo na zemlji.

Zemeljske plasti - debela poučna »knjiga«

V zemeljskih plasteh so kakor na številnih straneh velike »naravne knjige« okameneli ostanki nekdanjih živali in rastlin iz davnih geoloških dob. Človek si lahko ogleduje ta ogromni naravni muzei, ki so v njem shranjene živali in rastline iz dobe pred milijoni in milijoni leti. Zoglenela ali okamenela drevesa so v njem, okostja živali, ki jih danes ni nikjer več na svetu, ker so že davno ali v geološkem smislu vsaj »pred kratkim« izumrle, ter lobanje človeka iz predzgodovinske dobe očitno kažejo, kako se je narava preoblikovala in napredovala.

Le postopen razvoj

V živalskem svetu in v kraljestvu rastlinstva so se prvotne preproste in enostavne oblike le postopoma izpopolnile in spremenile v takšne, kakršne imamo priliko danes opazovati na živih bitjih. Rastline s skritimi semeni in brez cvetov, kakršne so se pojavile kot prve na zemlji in ki še niso razširale nobenega dišavega vonja, so postopno dosegle višjo stopnjo, dobile lepe pisane cvetove in voni. Višje razvite rastline so bile tudi vedno občutljivejša za zunanje vplive in je temu primerno narava sama tudi poskrbela za njihovo lastno zaščito. Posastnim prvotnim nizko razvitim živalim so sledile popolnejše živali, ptice pevke in vedno »pametnejša« živalska plemena. Iz divjega jamskega človeka, ki se je oblačil v kožo divjih zverin, s kakršnimi se je na svojem lovu srečal, je nastal plemenitejši, vedno bolj »gospodski« človek, če se tako izrazimo. Prva ženska, ki je živela na zemlji, bi pač osupnila, če bi nenadno zagledala pred seboj žensko današnjih dni, prevečano in elegantno obleženo, čudovito popolno bitje stvarstva.

Ce pa si pozorno ogledamo stvari okrog sebe, lahko pridemo do silno zanimivih podatkov, na podlagi katerih si nekoliko lahko predstavljamo, v kakšni smeri bo šel človek v razvoju dalje, to se pravi, kakšen bo človek v pozni bodočnosti. Vse trditve glede tega pa so več ali manj seveda le še samo ugibanje, domneve, ne pa dejstva, ki bi se morala na vsak način uresničiti.

Brezžična »telegrafija« med hrošči

Grof Arco, nemški predhodnik učenih glav, ki so se odlikovale na polju elektrotehnike, je nekoč zapisal: »Izkušnje so pokazale, da obstoji med tako imenovanimi koleopterji, hrošči s trdimi krili, neke vrste brezžična telegrafija. Na razdaljo več kilometrov sprejema samica tega hrošča brezžične znake in se pod njihovim vplivom čuti prisiljeno poiskati tistega, ki jih oddaja.«

Vesolstvo je ogromno morje valov in ima gotovo nekaj skupnega s človekovo duševnostjo, ki na tem polju pridno sodeluje. In v tem morju valov, ki smo vani potopljivi in nad katerim skušamo biti gospodari, doživljamo vedno nove stvari, vedno nove pojave.

Dve zanimivi fotografiji

Svoičas je neka znanstvena revija prikazovala fotografiji dveh ljudi, ki sta kazala velike živčne motnje, kadar je močna krajevna radijska postaja oddajala na določeni valovni dolžini. Ko so to valovno dolžino spremenili, tudi živčnih motenj ni bilo. Proučevanje tega zanimivega pojava ni privelo do kakšnih določenih sklepov, pač pa le do ugotovitve dejstva samega in do prepričanja, da mora tem učinkom biti vzrok »neka višja sila«. Lahko pa smatramo, da stalne izpodbude in nove navade, ki jih je treba pripisovati napredku znanosti, delujejo v nas in povečavajo neznane sposobnosti človekovih možganov ter razvijajo nove čute v človeku.

Ze v prejšnjem stoletju so sloviti učenjaki izrazili svoje prepričanje, da so

Viljem Marconi je dopustil možnost, da so človekovi možgani sposobni izžarevati žarke na dosti večjo daljavo, kakor pa jih izžareva kakršni koli mehanski oddajnik.

Našemu razumu se odpirajo brezmejni obzorja. Slutimo čudovit nadaljnji razvoj na polju elektrotehnike, radioaktivnosti, spektroskopske možnosti, ki se nam polagoma že odpirajo, že slutimo, da ni več daleč čas, ko bomo neprimerno bolje razumeli skrivnosti okrog nas, kakor pa jih razumemo že danes.

Nujno smo prispeli do meje med stvarnostjo in domišljijo in še celo nekoliko čez to mejo.

Človek izgublja zobe

Nemec Desiderius Papp računa, da se bo človekovo telo v nekaj tisočletjih že nekoliko spremenilo. Ena takšnih sprememb se že zdaj očitno kaže. Človek počasi izgublja zobe. Močno zobovje človeka iz predzgodovinske dobe spominja na zobe divjih zverin. Potem so njegovi zobje postajali vedno manjši in vedno ostrejši. Tudi njih število se je zmanjšalo: Zamorci iz Srednje Afrike imajo še po 36 zob, ugotovljeno pa je dalje tudi, da jih vsi belokožci nimajo po 32. Pri nekaterih človeških plemenih so opazili dalje, da je že skoraj popolnoma izostal »modrostni zob« in ima človek mesto nje samo še nekakšne škrbine.

Predzgodovinski človek je bil dosti bolj poraščen, kakor pa je sedanj. Človek daljine bodočnosti pa bo sploh čisto gol. Tudi las ne bo imel, pač pa bo čisto plešast. Zato po svoji zunanosti ne bo preveč lep, a vsemu se bo treba privaditi in zanamci se nam bodo morda smejali, ko bodo gledali naše slike, na katerih smo po glavi »tako poraščeni«. A tudi plešaste ženske bodo skoraj gotovo naše svoje pesnike, ki bodo opevali njih lepoto.

Možgani sedanjega človeka tehtajo povprečno 1.350 gramov. Lobanja bodočega človeka pa bo mogoče dosti večja in bodo pozni zanamci imeli naravnost ogromne možgane v primeri z današnjimi.

Po mnenju nekaterih učenjakov dvajsetega stoletja bo

človek čez nekaj milijonov let

nekako takle: Imel bo veliko plešasto glavo na kratkem, močnem vratu. Od sedanjih trepalnic bodo ostali le še nekakšni sledovi. Uhljev ne bo imel več, možgani pa bodo tehtali okrog 3 kg. Možgani bodo lahko oddajali in sprejemali elektromagnetne žarke in bodo lahko v nekaj desetinkah sekunde izrazili svoje misli. Spektroskopski organ mu bo omogočal, da bo lahko videl, kakšne so razne stvari v svoji notranosti, lahko bo torej pridrl s svojimi očmi v snov vsega stvarstva.

Kemični pojavi bodo zanj neprimerno jasnejši in jih bo lahko tudi videl. Gledal bo lahko pred seboj valove, ki prihajajo iz vsega, in zanj ne bodo nič več nekaj nevidnega in nezgrajljivega. Postal bo gospodar nad vsemi mogočimi žarki in jih bo obrnil sebi v prid. Pridobil si bo novih možnosti, ki bodo odgovarjale njegovim novim življenjskim pogojem.

Govorimo v jeziku geologov

Vse to naj bi bilo torej možno v nekaj sto milijonov letih. Takšna časovna razdobja se nam sicer zde nepojmljiva, vendar pa je milijon let kratka doba, če govorimo v jeziku geologov, to se pravi, če upoštevamo, koliko časa je že minulo od tedaj, ko je bila zemlja še svetla zvezda, brez trde skorje, na kateri se je potem polagoma začelo razvijati življenje.

Vojaške uniforme v zadnjih dveh tisočletjih

V vojskah evropskih narodov so se v doli pred 2000 leti častniki in poveljniki razlikovali od navadnih vojakov le po tem, da so imeli lepše in dragocenejše orožje. Tako je bilo v Evropi še v srednjem veku. Ko pa so leta 1450. ustanovili najemniško vojsko, torej vojsko, v kateri so vojniki prejeli plačo (soldati!), so nekateri vojaški oddelki dobili ime po opremi, ki so jo nosili, od hebelarde do kiju podobne palice, ki je iz nje pozneje

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

125.

Ko si je Hilon nabral moči, je Vinicij ogrimil dolgo haljo in sta šla na pot. Hodila sta dolgo, zakaj lin je kakor večina kristjanov prebival za Tiberio. Naposled se je Hilon ustavil, pokazal Viniciju hišico, ograjeno z zidom in pokrito z bršljanom, rekoč:

»Tamle je.«

»Prav,« je dejal Vinicij. »Zdaj odidi! Pozabi, da si kdaj služil meni, pozabi, kje prebivaš lin. Peter in Glauk, pozabi na to hišico in na kristjane. Pridi vsak mesec v mojo hišo, kjer boš dobil po dva zlatnika. Če boš pa še zalezoval kristjane, gorje ti!«

Hilon se je priklonil ter dejal:

»Pozabil bom.«

125

126.

A komaj je Vinicij zavil okoli ogla, je Hilon vzrzel, stegnil roko za njim ter mu zagrozil:

»Pri vseh boginjah maščevanja, nikoli ne bom pozabil!«

Potem so ga moči spet zapustile in zgrudil se je na tla.

nastala maršalska palica. Pomenila je najvišjo vojaško stopnjo, ki jo je mogel častnik doseči. V XVI. stoletju so Španci uvedli posebne vrste vojaški pas, nekako čaršno, kot znak, po katerem so se ločili poveljniki od drugih častnikov in vojakov. Kmalu so potem tak častniški pas začeli nositi tudi drugod. Ves srednji vek so se častniki ločili od navadnih vojakov samo po tem, da so imeli drugačno orožje in lepšo obleko. Enotno vojaško uniformo so uvedli po 30 letni vojni, pobuda za to je prišla iz Brandenburga, s Saksonskega, iz Švedske in tudi iz Francije, ki je bila tedaj najmočnejša vojaška sila v Evropi. Okrog leta 1860. so še vse evropske vojske imele svojo posebno uniformo, ki se je razlikovala med seboj ne le po barvi, temveč tudi po kroju. V najnovejših časih so si začele vojaške uniforme raznih narodov postajati vedno podobnejše, tudi po barvi. Danes nosijo skoraj po-

vsod vojniki sivozelenkasto ali riavkasto, kakor da bi drug drugega hoteli na vsak način posnemati.

V prelivu med Mozambikom in Madagaskarjem se je zaradi slabega manevriranja potopila grška ladja »Mont Pera«, ki je bila v angleški službi. Posadka se je rešila. Japonska vlada je odobrila ustanovitev posebnega urada za zaščito lastnine Japoncev, ki so zaprti v sovražnih državah. Za voditelja tega urada, ki spada v okvir zunanjega ministrstva, je bil imenovan bivši japonski poslanik v Egiptu Suzuki.

Brez posebnega sodnega postopka so bili v Oranu ustreljeni trije francoski častniki, ki so bili obtoženi sodelovanja v zaroti proti generalu Giraudu in so jih ameriške oblasti prijele.

Iz divjega otočja Fidži

Izpreobrnjeni ljudozrci

Suva (otočje Fidži).

Fidži! Je vriskalo moje srce, — ti dežela brez časopisov in brez knjig, dežela poštenih divjakov, ki se brez našega olepšavanja drže pravila: »Žri, ali boš požrl?« Fidži, ti raj brez telefonov, kako hrepenim po tebi!

Moje srce je vriskalo vedno močneje, da prav žrgolelo je, ko sem zagledal v temnomodrem Južnem morju raztrgano vulkansko obalo otočja Fidži.

Tako in sedaj sem na otoku Fidži.

Sedim v kavarni »Pri črnem psu«, pred seboj imam čašo s čajem z vsemi podatki kakor na zapadu, v žepu imam angleški dnevnik iz Fidži otokov, poleg mene zvoni telefon, zunaj na cesti igra godba, sestavljena iz domačinov, lepo pesem: Ravno banane... Moje srce ne vriska več, ampak samo žalostno spremlja godbo: Ravno divjake, divjake, divjake sem iskal tu...

Galvno mesto otočja Fidži je že dolgo vrsto let civilizirano. Domačini nosijo namesto bojnega kija teniški lopar in znameniti »čarovnik« iz otoka Bece, ki boš plešejo po beložarečih kamnih, zbira po predstavi prispevke v korist svoje obrtne šole. Dobri meščani mesta Suve hodijo ob nedeljah lepo v parih v leseno cerkev; pod pazduho nosijo molitvenik (lepo zaviti v papir) in pojejo pobožne psalme.

Med njimi so stari možje, pi se še prav spominjajo, kakšen okus imajo človeška rebra s prikuho iz banan — človeškega mesa namreč niso nikoli jedli brez prikuhe. Eden od njih se mi je otočja smehljaj, kakor bi si mislil: »Ti bi mi nudil lepo kosilo in gotovo bi ostal še kos mrzle pečenke za zajtrk. Toda žal, postali smo angleška kronska kolonija in zunaj pristanišča je zasidrana majhna križarka.«

Prav isti žalosten nasmeh sem opazil v majhnem muzeju v Suvi pri treh domačinih, ki so stali pred razstavo »fidži-divjštva«. Tu so še razstavljene dolge štirinoge vilice, lepo polirana sekira in natezalnica, kar je spadalo k slovesni »bokulic« (pojedina človeškega mesa), skratka ves kuhinjski pribor, ki so ga prebivalci otočja Fidži podedovali iz roda v rod. Tako divjaško kosilo je bilo namreč slovesno in človeško meso je bila edina hrana, ki jo prebivalci otočja Fidži niso jedli s prsti.

V omari poleg hranijo angleške bojne trofeje, čelade, izstrelke, samokres in vse ostale humane priprave, s katerimi mi civilizirani Evropejci izravnavamo razlike v mišljenju.

Omenjeni trije domačini so opazovali omaro za omaro in videli jim je bilo, da bi imeli rajše lesene vilice, kakor jeklene samokrese, če — da, — če ne bi bila pred pristaniščem zasidrana križarka, in če ne bi v bližnjem parku vadil bataljon škotskih vojakov. Staknili so skupaj svoje široke glave s ploščatimi nosovi in so boječe šepetali med seboj.

Ubogi divjaki! Prav nič drugega jim ni ostalo kakor spomin in stara sveta kletev: »Pojedel te bom!«

Toda misijonarji so pridno na delu in v nekaj letih bodo prebivalci otoka Fidži prav tako lepo kleli kakor mi:

»Vrag te vzemik.«

V nekaj letih tudi ne bodo zrastle šest čevljev in dve coli visoko in ne bodo več tako miščasti kakor rokoborci. Ah, že sedaj dobivajo možje iz Suve na svojih debelih nogah krčne žile in ženske iz Suve ploske noge. To plemo nj računeno za civilizirane asfaltne ceste in še zdaleč ne za civilizirano delo. Kruh in banane tudi ne dajejo takšne moči kakor človeško meso (drugačna pačienka prebivalcev otočja Fidži ne ugaja prav).

Da, kdo ve, ali bodo v nekaj letih sploh še živeli pristni prebivalci iz otočja Fidži.

Ko so belji kolonizatorji opazili, da se domačini sicer žalostno smehljajo, toda ne znajo temljito prijeti za delo, so začeli uvažati na kokosove nasade in na nasade za sladkorno peso indijske kulije.

Že danes stoji nasproti osemdeset tisoč domačinom tega otočja šestdeset tisoč Indijcev. Indijci so majhno podložno ljudstvo, ki se množi, kakor kanarčki in zagrabja za vsako delo. Prav tako gotovo bodo Indijci izpodrinili staro plemo velikanov, — te črnorjave divjake — kakor sedaj izpreminjajo džunglo v dolgočasne nasade.

To blagoslovljeno otočje, ki ima bohoten plašč tropskih pragozdov, ta oaza rodovitnosti v Južnem morju, kjer rastejo divja limonina drevesa tako visoko kakor naši hrasti in uspejo storži banan tako kakor pri nas plevel, bodo povsem izpremenili v nasade. V nasade s številkami zaznamovanih gumijevih dreves, čigar sok bodo črpali prav tako s številki zaznamovani kuliji.

Bodi, da je divjaštvo strašno in naša zapadna kultura blagoslovljena. Toda zaradi divjštva je — po najvišji cenitvi — umrlo deset tisoč prebivalcev otočja Fidži. Ko pa je angleška vojna ladja »Dido« prinesla v deželo ošpice, je v nekaj tednih pomrlo štirideset tisoč prebivalcev na posledicah te nenavadne zapadne kužne bolezni.

Naša civilizacija učinkuje hitro kakor rivinovo olje in tuž z istim uspehom.

Razvoj dežel je bil hiter: leta 1855 je hotela ameriška vlada izsiliti od divjaškega poglavarja Caobaua iz otoka Fidži dolg v znesku pet tisoč dolarjev. Caobau je osporaval upravičenost tega zahtevka (šlo je menda za odškodnino za nekoga požrtega misijonarja). To je bil prvi dotik prebivalcev na otočju Fidži z zapadno civilizacijo.

Caobau je spoznal, da ameriškim načinom ne bo mogel odoliti niti z bojnim kijem niti z lesenimi vilicami in je zaprosil za angleško varstvo. Toda minilo je leto 1890, predno so se začeli zanj zanimati Angleži. Napravili so to na svoj običajen način, s tem da so Fidži otočje »povišali« v kronsko kolonijo, in poslali tja nekaj ladij. S tem pa se je že začelo utesnjevanje divjaškega jedilnega lista. V rodovitnih letih so prebivalci Fidži otočja žrli samo svoje osebne sovražnike in vojne ujetnike, če pa je izostalo deževje in divje banane niso obrodile, so po priliki požrli tudi svoje prijatelje.